

Янковська О.І. Наукова діяльність у сільському господарстві як основа інноваційної моделі розвитку галузі / О.І. Янковська // Матеріали Міжн. наук.–практ. конф. [«Стратегія забезпечення сталого розвитку України»], (Київ, 20 трав. 2008 р.) / РВПС України НАН України. — К. : РВПС України НАН України, 2008. — Ч. 3. — С. 314—317.

УДК 330.341.1

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК
ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

О.І. Янковська

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Постановка проблеми.

Сучасні трансформаційні перетворення і євроінтеграційні наміри України зумовлюють необхідність досягнення нової якості розвитку, яка б забезпечила рівноправне становище країни у системі світогосподарських зв'язків. За цих умов знання, інформація, новітні технології та види управлінської практики перетворюються у стратегічний ресурс економічного розвитку і зростання. Посилення конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграція України у міжнародний економічний простір зумовлюють необхідність формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку сільського господарства.

Інноваційний вектор розвитку вітчизняної економіки та аграрного виробництва, зокрема, визначений у Законах України „Про інноваційну діяльність” та „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”, Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року. Остання визначає одним із шляхів формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку сільського господарства збільшення фінансування інноваційних науково-дослідних розробок та матеріально-технічного забезпечення наукових установ агропромислового комплексу. У зазначеному контексті значний науковий і практичний інтерес представляє

з'ясування сучасного стану результативності наукових та науково-технічних робіт в галузі сільськогосподарських наук та обсягів і структури фінансування цих досліджень на матеріалах Житомирської області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теорія та методологія інновацій, їх перетворююча, революційна роль у суспільному та економічному розвитку з'ясована у працях М. Кондрат'єва, Й. Шумпетера, М. Туган-Барановського, Дж. Кларка та ін.

Усвідомлення актуальності і значимості інноваційних перетворень на сучасному етапі розвитку України привертає до даної проблеми інтерес багатьох науковців: В. Гейця, О. Амоші, Л. Федулової, С. Пирожкова, В. Євтушевського, С. Ілляшенка, М. Пашути, В. Александрової – дослідження цих вчених присвячені розробці національної інноваційної моделі розвитку, оцінці і мобілізації інноваційного потенціалу країни, підвищенню інноваційної активності вітчизняних підприємств, формування корпоративних структур в інноваційній сфері та удосконалення управління нею, у наукових працях М. Зубця, О. Дація розроблені основні питання розвитку інноваційних процесів в агропромисловому виробництві України.

Постановка завдання.

Метою даної роботи є аналіз інноваційності наукових розробок в галузі сільського господарства та обсягів і джерел їх фінансування на матеріалах Житомирської області, визначення основних проблем та шляхів їх розв'язання. Об'єктом дослідження виступає процес розробки та впровадження результатів роботи наукових установ Житомирської області, що здійснюють дослідження у галузі сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Осередками наукових розробок в галузі сільського господарства в Житомирській області є Інститут сільського господарства Полісся УААН, Житомирський центр наукового забезпечення агропромислового виробництва, дослідні лабораторії вищих навчальних закладів, зокрема ДВНЗ „Державний агроекологічний університет” (м. Житомир). Слід підкреслити, що у

Житомирської області переважна більшість наукових установ займаються виконанням досліджень та розробок у галузі сільськогосподарських наук (у 2005 р. – 58,3%, у 2006 р. – 55,6%).

Результати наукової та науково-технічної роботи у галузі сільськогосподарських наук в Житомирській області представлені на рис. 1.

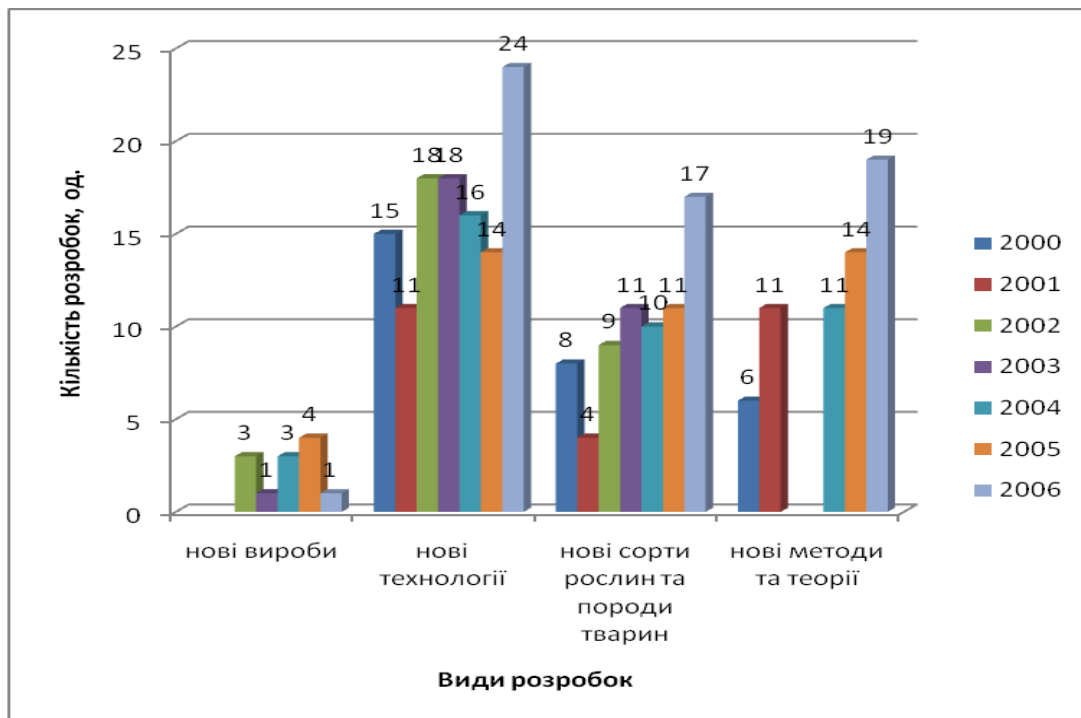

Рис. 1. Кількість виконаних розробок в галузі сільського господарства в Житомирській області за 2000-2006 р.р. [2]

Як бачимо, результатом наукових розробок у галузі сільського господарства переважно є нові технології та нові сорти рослин і породи тварин. Слід зазначити, що не усі дослідження носять інноваційний характер, так у 2005 році серед 79 розробок у галузі сільськогосподарських наук лише 3 (близько 4%) мали інноваційну спрямованість. Але вже у 2006 році з 79 розробок 30 або 38% носили інноваційний характер.

Одним з основних факторів інноваційного розвитку країни, регіону, галузі тощо є рівень фінансування наукових та науково технічних робіт, тобто, першого етапу інноваційного процесу. В Україні протягом останніх 10 років фінансування наукових досліджень у сільському господарстві зменшилось майже в 10 разів, а виділення коштів на матеріально-технічне забезпечення – у

100 разів [3]. Державною цільовою програмою розвитку українського села до 2015 року передбачається фінансування розвитку матеріально-технічної бази наукових установ агропромислового комплексу в обсягах, які щороку становитимуть не менше 6% вартості основних засобів, а фінансування наукових розробок зросте з 2008 до 2015 року зросте з 577,5 до 3465,4 млн. грн. [1].

Обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт у галузі сільськогосподарських наук у Житомирській області наведено на рис. 2.

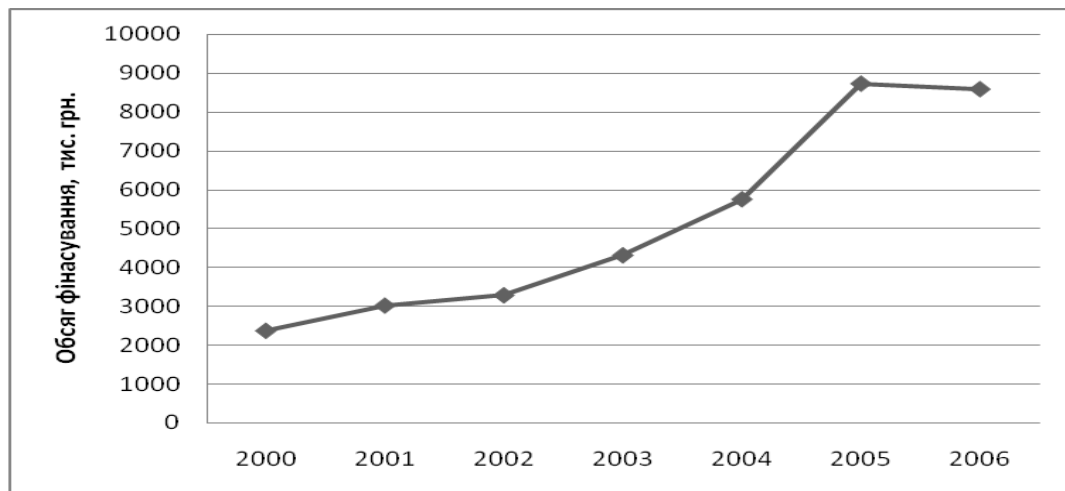

Рис. 2. Обсяг фінансування наукових та науково-технічних робіт у галузі сільськогосподарських наук у Житомирській області за 2000-2006 р.р. [2]

Як бачимо, протягом останніх шести років обсяги фінансування наукових досліджень у галузі сільського господарства зростали. Але, слід відмітити, що не завжди збільшення фінансування означає отримання вищих результатів наукової діяльності. Зокрема у 2001 році фінансування зросло на 27,2% порівняно з 2000 роком, а кількість наукових розробок зменшилась вдвічі. А у 2006 році, незважаючи на перше за останні роки зменшення фінансування, кількість розробок залишилась на рівні 2005 року. Тому необхідно проаналізувати структуру джерел фінансування (рис. 3).

Оскільки абсолютна кількість наукових установ в галузі сільськогосподарських наук перебуває у державній власності, тому основним джерелом фінансування є державний бюджет України і обсяги фінансування

саме за цим джерелом стабільно зростають. Протягом 2003-2005 років значну роль відігравало надходження коштів з місцевого бюджету, але у 2006 році фінансування за цим джерелом скоротилось з 485,4 тис. грн. до 60 тис. грн., тобто у 8 разів. Позитивною тенденцією є зростання фінансування за рахунок власних коштів наукових установ.

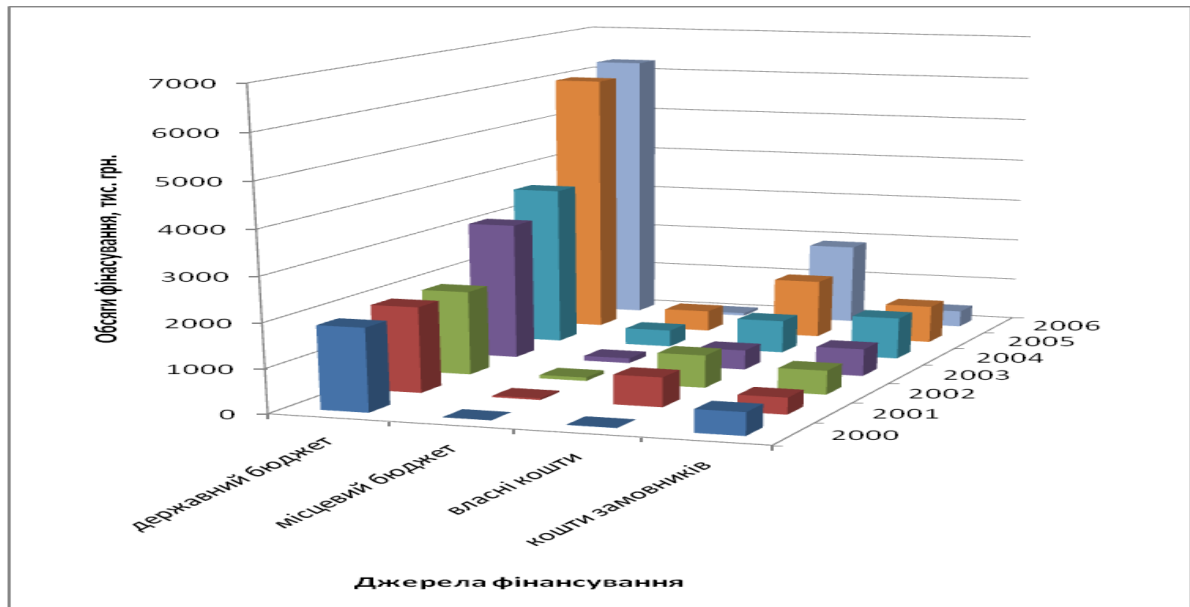

Рис. 3. Структура джерел фінансування наукових та науково-технічних робіт у Житомирській області за 2000-2006 р.р. [2]

Але основною складовою інноваційного розвитку агропромислового виробництва є не тільки кількість та якість наукових розробок, а й рівень їх впровадження та комерціалізації, тобто інтерес до них з боку сільськогосподарських виробників. Зокрема, за тенденцією зростання обсягів фінансування наукових досліджень за рахунок замовників протягом останніх років, можемо констатувати поживлення інноваційної активності сільськогосподарських підприємств. Але у 2006 році спостерігаємо значне зниження фінансування за цим джерелом порівняно з 2005 роком майже у 3 рази, що може свідчити про недостатність фінансових ресурсів у сільськогосподарських підприємств для здійснення інноваційної діяльності.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити висновок про зростання рівня інноваційності наукових розробок у галузі сільського господарства, незважаючи на недостатні обсяги фінансування, але рівень їх впровадження невисокий. Для подальшого розвитку інноваційних процесів в агропромисловому виробництві, на нашу думку, необхідно поряд зі зростанням фінансування з державного бюджету стимулювати збільшення надходжень від замовників, тобто сільськогосподарських підприємств, що сприятиме вищому рівню впровадження та комерціалізації наукових розробок. Таке стимулювання може проводитись, наприклад, як це робиться у розвинених країнах, шляхом надання податкового кредиту та розвитку венчурного фінансування. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення шляхів підвищення інноваційної активності сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 року № 1158 // www.minagro.gov.ua
2. Наукова діяльність в Житомирській області. Статистичний щорічник. / За ред. Н.І. Мороз. – Житомир: Головне управління статистики в Житомирській області, 2007. – 67 с.
3. Руснак П.П., Чередніченко О.О. Активізація інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві // Економіка АПК. – 2007. – №3. – С. 10-16